

Ortaokul Sosyal Bilgiler Programı ile Okul, Meslek ve Sivil Yaşam (C3) Çerçeve Programında Yer Alan Kazanımların Karşılaştırılması

Erhan GÖRMEZ (*)

Öz: Sosyal Bilgiler, bir ders olarak 19. yüzyılda ABD’de eğitim kurumlarında okutulmaya başlanmıştır. Bu dersin müfredatta yerini almasının en önemli nedeni o yıllarda yaşanan toplumsal kargaşanın önüne geçmek, tüm ulusu ortak bir ABD vatandaşı kimliği altında birleştirmektir. Bundan dolayı amacı ortak bir vatandaş kimliği oluşturmak olan Sosyal Bilgiler dersinin çağın değişen şartlarına göre değişmesi, güncellenmesi kaçınılmaz bir durumdur. Konuyla ilgili önemli çalışmaları yürüten organizasyonlardan biri de 1990’lı yıllarda kurulmuş olan Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi’ (NCSS) dir. “Yeni Sosyal Bilgiler” hareketinin öncüsü olan bu konseyin son zamanlarda liderlik ettiği en önemli çalışmalardan biri de Okul, Meslek ve Sivil Yaşam (C3) Çerçevesi adlı program çalışmasıdır. Bu çalışma C3 Çerçevesinin temelini oluşturan Vatandaşlık, Ekonomi, Coğrafya ve Tarih disiplinlerine ait kazanımlar ile 5,6 ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında yer alan Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler; Güç, Yönetim ve Toplum; Üretim, Dağıtım ve Tüketim; İnsanlar, Yerler ve Çevreler; Kültür ve Miras adlı öğrenme alanlarına ait kazanımları karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Nitel araştırma yaklaşımı benimsenerek gerçekleştirilen araştırmanın verileri doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler doküman incelemesi aşamalarına göre analiz edilmiştir. Araştırma sonucu genel olarak değerlendirildiğinde C3 Çerçeve programının 5, 6 ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı’na kıyasla sadece Vatandaşlık, Ekonomi, Tarih ve Coğrafya disiplinlerini temele alan bir yaklaşıma sahip olduğu, C3 Çerçeve programının adı geçen bu disiplinleri öğrenme alanı yerine “Disiplin Kavramları ve Araçları” başlığı, Coğrafya disiplininin Coğrafi Tasarımlar: Dünyanın Mekansal Görüntüleri, İnsan Çevre Etkileşimi: Yerler, Bölgeler ve Kültür İnsan Nüfusu: Mekansal Yapılar ve Hareketler Küresel İletişim: Mekansal Yapıların Değişimi, Vatandaşlık disiplininin Sivil ve Siyasi Kurumlar, Katılım ve Müzakere, Süreçler, Kurallar ve Kanunlar, Ekonomi disiplininin Ekonomi ile İlgili Karar Verme, Döviz ve Piyasalar, Ulusal Ekonomi, Küresel Ekonomi, Tarih disiplininin Değişiklik, Süreklilik ve Bağlam, Bakış Açılırları, Tarihi Kaynaklar ve Kanıtlar, Nedenler ve Kanıtlama adlı disiplin kavramlarıyla açıklandığı görülmüştür. Ayrıca C3 Çerçevesindeki kazanımlarının, Ortaokul Sosyal Bilgiler Programında yer alan kazanımlara kıyasla daha kapsamlı, güncel ve uygulamaya dönük olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ortaokul, sosyal bilgiler programı, C3 çerçevesi, kazanımlar

The Comparison of the Achievements in the Secondary School Social Studies Program and the College, Career and Civic Life (C3) Framework Program

Abstract: Social Studies began to be taught in educational institutions as a course in the US in the 19th century. The most important reason why this lesson took its place in the curriculum was to prevent the social chaos that occurred in those years and to unite the whole

*) Doç. Dr. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü (e-posta: erhangormez@hotmail.com)

nation under a common US citizen identity. Therefore, it is an inevitable situation for Social Sciences course to renew and update itself which is aimed at creating a common citizen identity according to changing conditions of the age. One of the organizations that have carried out important studies on the subject is the National Council for the Social Studies (NCSS), which was established in the 1990s. One of the most important studies that has been recently led by this council, which is the the pioneer of the "New Social Information" movement, is the College, Career, and Civic Life (C3) Framework. This study seeks to compare the achievements of the disciplines of Citizenship, Economy, Geography and History which are the basis of C3 Frame and those of learning areas named as Groups, Institutions and Social Organizations; Power, Management and Society; Production, Distribution and Consumption; People, Places and Circles; Cultural and heritage included in the 5th, 6th and 7th Grade Social Studies program. In the research, it was benefited from document analysis method which is one of the qualitative data collection methods. The data obtained from the study were analyzed according to the stages of the document analysis method. The result of the research was evaluated generally. It seen that the C3 Framework program has an approach that is based solely on the disciplines of Citizenship, Economy, History and Geography compared to the 5, 6 and 7th grade Social Studies Curriculum, the C3 Framework program described these disciplines with the title of "Disciplinary Concepts and Tools " instead of the learning field, the Geography discipline is explained with the discipline concept names of Geographic Representations: Spatial Views of the World; Human-Environment Interaction: Place, Regions, and Culture; Human Population: Spatial Patterns and Movements; Global Interconnections: Changing Spatial Patterns, the Civic discipline is explained with the discipline concept names of the Civic and Political Institutions; Participation and Deliberation: Applying Civic Virtues and Democratic Principles; Processes, Rules and Laws, the Economy discipline is explained with the discipline concept names of the Economic Decision Making; Exchange and Markets; The National Economy; The Global Economy. In addition, it has been concluded that the achievements in the C3 Framework are more comprehensive, actual and practical compared to the achievements in the Secondary School Social Studies Curriculum.

Keywords: Secondary school, Social studies curriculum, C3 Framawork, Achievements

Makale Geliş Tarihi: 21.07.2017

Makale Kabul Tarihi: 11.07.2019

I.Giriş

Gelişmiş ülkelerin birçoğu karşılaştıkları toplumsal sorunları çözmek için eğitim sistemlerini oldukça etkili bir biçimde kullanmaktadır. Mevcut öğretim programlarına yeni dersler ekleyerek ya da var olan dersleri güncelleyerek karşılaştıkları sorunları en alt düzeye indirebilmekte, hatta ortadan kaldırabilmektedirler. Bu bağlamda ön plana çıkan ülkelerden biri hiç şüphesiz ABD'dir. 50 eyaletten oluşan ABD'de eğitim uygulamalarında farklı yollar benimsenmiş olsa da farklılıktan birlik yaratmak, demokratik ideal ve uygulamaları teşvik etmek, kişisel gelişime yardımcı olmak, sosyal şartları iyileştirmek ve milli gelişmeyi hızlandırmak gibi ortak genel amaçlar bulunmaktadır (Keskin ve Keskin, 2011).

ABD'nin eğitim sistemini toplumsal sorunları çözmeye etkili kullandığının en önemli göstergesi olarak 1900'lü yılların başında yaşanan toplumsal kaosun üstesinden gelmeleri verilebilir. Bir kavram ve bir ders olarak Sosyal Bilgiler dersi resmen ilk kez 1916 yılında ABD Milli Eğitim Derneği'nin orta dereceli okulları yeniden teşkilatlandırma komisyonu olan "Sosyal Bilgiler Komitesi" tarafından kabul edilmiştir (Çatak, 2016). Bu ders 30'lu ve 40'lu yıllarda Yeniden Kurmacılık akımından, 1960'lı yıllarda Bruner'in görüşlerinden, 1994'ten günümüze kadar Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi'nin (NCSS) belirlediği tematik standartlar anlayışından etkilenmiştir (Safran, 2014; Tay ve Demir, 2016).

ABD'de varlığını sürdüren Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi'nin (NCSS) Sosyal Bilgiler dersini günün değişen şartlarına göre yeniden dizayn etme ve güncelleştirme konusunda önemli çalışmaları bulunmaktadır. Bu çalışmalarından biri de öncülük ettiği C3 Çerçeve programıdır. NCSS, 2013 yılında eyaletlerin sosyal bilgiler standartlarını geliştirmek ve uygulayıcıların (yerel okul bölgeleri, okullar, öğretmenler ve program hazırlayıcıları) sosyal bilgiler programlarını güçlendirmek için Üniversite, Meslek ve Sivil Yaşam (C3) Çerçevesi'ni yayınlamıştır (NCSS, 2013).

C3 Çerçevesi'nin ortaya çıkmasında ilköğretim ortamında çoktan seçmeli ve zorluk seviyesi yüksek testlere cevap aranmasının bir zaman kaybı olarak görülmesinin ve bu değerlendirme yaklaşımlarının öğrencileri sosyal bilgiler dersine karşı ilgisiz bıraktığının önemli bir yeri bulunmaktadır. C3 Çerçevesi, çocukların ve gençlerin doğal olarak yaşadıkları karmaşık ve çok yönlü dünyayı merak ettikleri gerçeğinden hareket ederek, öğretimi, sadece bölüm sonundaki sorulara cevap bulmak için ders kitaplarını okumak ya da içerik bilgisini ölçen çoktan seçmeli testler olarak görmemiştir. Aynı zamanda gerçek dünyada bilginin nasıl anlamlı ve uygulanabilir olduğunu ortaya koymaya çalışmıştır. C3 Çerçevesi'ne olan diğer bir gereksinim durumu da çok az sayıda genç insanın yüksek ve kaliteli bir sosyal bilgiler eğitimi aldığıdır. Kamuya ait sorunları belirlemek ve analiz edebilmek, sorunları tanımlamak ve çözmek, yapıcı eylemlerde bulunmak, eylemde bulunurken derinlemesine düşünmek, kısacası demokrasinin geleceği olan bireyleri yarınlar için hazırlamak için C3 Çerçevesi ortaya çıkmıştır (socialstudies.org, 2017).

C3 programı, öğrencilerin sosyal bilgiler öğrenme biçimlerini kapsayan, birlikte ve karşılıklı destekleyici fikirler dizisinden oluşmuş bir sorgu arki üzerine yoğunlaşmıştır. Bu ark dört boyuttan oluşmaktadır: Birinci boyut soruların geliştirilmesi ve araştırmanın planlanması aşamasını içermektedir. Sosyal bilgiler, arka planda insana ait bütün tecrübeler ile içeriği zengin bir dizi olay, kavram ve genellemelerden oluşmaktadır. İkinci boyutu oluşturan "Disiplin Kavramlarını ve Araçlarını Uygulamak" Sorgu Arkının bel kemiğini oluşturmaktadır. Öğretmenler ve öğrenciler ilgi çekici ve destekleyici sorularla çalışarak kendi araştırmalarını oluşturan ve ihtiyaç duydukları içerik türünü belirlemektedir. Öğrencilerin kaynak toplama ve değerlendirme kapasitelerini geliştirmelerine yardımcı olma ve sonra kanıtları disiplinlere ait yöntemlerle kullanma durumlarını karşılayan üçüncü boyut, Kaynakları Değerlendirme ve Kanıtları Kullanma, Sorgu Arki'nin temel özelliklerinden biridir. Dördüncü boyutta

(Sonuçları Paylaşma ve Bilinçli Olarak Harekete Geçme) işaretlerin gösterdiği gibi bu yöntemler bir dizi mekân ve çeşitli formlar içermektedir (örneğin, tartışmalar, görüşmeler, politika analizleri, video yapımları ve portföyler) (NCSS, 2013).

Sosyal Bilgiler dersinin geçirmiş olduğu bu süreç birçok ülke gibi Türkiye tarafından da yakından takip edilmiş ve eğitim bilimlerinde yaşanan yenilikler mevcut eğitim sistemine yansıtılmaya çalışılmıştır. Türkiye’de 1968 tarihli ilkökul programına giren Sosyal Bilgiler dersi de özellikle ABD’de yaşanan yenilikçi yaklaşımlardan etkilenecek, 2004 ilköğretim program düzenlenmesinde disiplinler arası sarmal bir yaklaşımla şekillenmiştir. Bu programda aynı zamanda Amerikan Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi’nin (NCSS) tematik standartlarından da yararlanılmıştır.

Bu çalışma da C3 çerçevesini içinde yer alan ve sorgu arkının bel kemiğini oluşturan "Disiplin Kavramlarını ve Araçlarını Uygulamak" boyutunda yer alan vatandaşlık, ekonomi, coğrafya veya tarih disiplinlerine ait kazanımlar ile Türkiye’de 2004 yılında yeniden yapılandırılan ve 2012 yılında güncellenen 5, 6 ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı’nda yer alan Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler; Güç, Yönetim ve Toplum; Üretim, Dağıtım ve Tüketim; İnsanlar, Yerler ve Çevreler; Kültür ve Miras öğrenme alanları bağlamında Vatandaşlık, Ekonomi, Coğrafya ve Tarih disiplinlerine ait kazanımları karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Literatür incelendiğinde ülkemizde sosyal bilgiler programı ile farklı ülkelerin sosyal bilgiler programlarını karşılaştırmaya yönelik sınırlı sayıda çalışmanın (Yıldırım ve Kayhan, 2014; Osmanoglu ve Yıldırım, 2013; Öztürk ve Öztürk, 2013; Merey, Kuş ve Karatekin, 2013) olduğu görülmektedir. Bu çalışmayı da önemli kılan literatürde fazla çalışılmayan bir program karşılaştırma çalışması olması ve Türkiye’de C3 Çerçeve programı ile ilgili yapılan ilk çalışmalardan biri olmasıdır.

II. Yöntem

A.Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması amaçlanan olgu veya olaylarla ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Hancock, Ockleford ve Windridge (2009) doküman incelemesinde politika belgeleri, görev bildirimleri, toplantı tutanakları, yıllık raporlar, davranış kuralları, web siteleri, e posta dizisi, vaka notları gibi materyallerin kullanılabilmesine değinmiştir. ABD’de NCSS’nin liderliğinde 23 eyaletten gelen ekiplerin, Los Angeles İl Eğitim Bürosu’nun, Delaware Üniversitesi’nin, 15 kişilik bir profesyonel heyetin, 17 yazarın, 50 öğretmenden oluşan bir işbirliği konseyinin ve 3000’den fazla kişinin rehberliğinde hazırlanan C3 programında yer alan disiplinlere ait kazanımlar ile ortaokul (5, 6 ve 7. sınıf) Sosyal Bilgiler Programı’nda yer alan “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler; Güç, Yönetim ve Toplum; Üretim, Dağıtım ve Tüketim; İnsanlar, Yerler ve Çevreler; Kültür ve Miras” öğrenme alanlarına ait kazanımlar karşılaştırmalı olarak betimlenmiştir. Nitel araştırmada veriler genelde alan çalışmasından elde edilir. Alan çalışmasını araştırmacı bir ortamda gerçekleştirir. Bu ortam bazen bir program, organizasyon veya bir toplum olabileceği gibi, araştırmada önem arz eden gözlemlerin,

mülakat yapılan kişilerin ve analiz edilen dokümanların içerisinde yer aldığı durumlar da olabilmektedir (Patton, 2014).

Bu çalışmanın örnekleme amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örneklemedir. Bu örnekleme yönteminde önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumlar çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmada gözlem birimleri belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşabilir. Bu durumda örnekleme için belirlenen ölçütü karşılayan nesnelere, olaylar vb. örnekleme alınır (Tay ve Baş 2015). Çalışmanın veri kaynaklarını C3 Çerçeve Programı ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanan program kitapları oluşturduğu için ölçüt örneklemeden yararlanılmıştır.

B. Veri Toplama Kaynakları

Araştırma verilerinin kaynağını İlkokul Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, 2013 yılında ABD’de hazırlanan C3 Çerçevesi, C3 Çerçevesi programı ile ilgili makaleler, web sayfaları oluşturduğundan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi yaparken izlenilebilecek bir dizi aşama vardır. 1. Dokümanlara ulaşma, 2. Orijinalliği kontrol etme, 3. Dokümanları anlama, 4. Veriyi analiz etme ve 5. Veriyi kullanmadır. Birinci aşamada dokümanlara ulaşmaya çalışılmıştır. Dokümanlara ulaşmada araştırma problemi iyice anlaşılmasına çalışılmıştır. Çalışma, C3 programındaki kazanımlar ile 2012 yılında güncellenen 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı’nda yer alan kazanımları karşılaştırmayı amaçladığından, konuyla ilgili program kitaplarından, güncel makalelerden, web sayfalarından yararlanılmaya çalışılmıştır. İkinci aşamada ulaşılan kaynakların orijinalliği kontrol edilmiştir. C3 çerçeve programının orijinal İngilizce metnine ve Milli Eğitim Bakanlığı Sosyal Bilgiler Programına ulaşılmış ve kaynaklar orijinallik açısından incelenmiştir. Üçüncü aşama olan dokümanları anlama basamağında orijinal C3 Çerçeve programı Türkçeye çevrilmiş ve araştırmanın problemi dikkate alınarak 2012 güncel Ortaokul (5.,6. ve 7. sınıf) Sosyal Bilgiler programı ve C3 programı karşılaştırmalı olarak çözümlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilerin analiz edildiği dördüncü aşamada öncelikli olarak analize konu olan veriden hareketle örnekleme seçilmiştir. Çalışmanın veri kaynaklarını C3 Çerçeve Programı ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanan program kitapları oluşturduğundan, ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Veri analizi aşamasının bir diğer basamağı olan kategori geliştirmede, araştırmanın amacı göz önünde bulundurularak programların sadece kazanımlar kategorileri önceden belirlenerek çalışılmıştır. Veri analizi aşamasında analiz birimi her iki programda yer alan kazanım içerikleri oluşturmaktadır.

III. Bulgular

Bu bölümde ortaokul (5, 6 ve 7. sınıf) Sosyal Bilgiler programında Tarih, Coğrafya, Ekonomi ve Vatandaşlık disiplinleri ile ilgili öğrenme alanları içinde yer alan kazanımlar ile K 3-5 sınıf düzeylerine hitap eden C3 Çerçeve Programındaki Yurttaşlık Bilgisi, Ekonomi, Tarih ve Coğrafya disiplinlerine ait olan kazanımlar karşılaştırılmış ve ulaşılan bulgular tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 1. Ortaokul sosyal bilgiler ve C3 çerçeve programı yurttaşlık bilgisi disiplini kazanımları

5., 6. ve 7. SINIF SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI			C3 ÇERÇEVE PROGRAMI Disiplin: YURTTAŞLIK BİLGİSİ		
ÖĞRENME ALANI: GÜÇ, YÖNETİM VE TOPLUM			DİSİPLİN ARACI: SİVİL VE SİYASİ KURUMLAR	DİSİPLİN ARACI: KATILIM VE MÜZAKERE	DİSİPLİN ARACI: SÜREÇLER, KURALLAR VE KANUNLAR
<p>5.1. Toplumsal yaşamı düzenleyen yasaların varlığını ve önemini fark eder.</p> <p>5.2. Yaşadığı yerdeki merkeze bağlı yönetim birimleri ile bu birimlerin temel görevlerini ilişkilendirir.</p> <p>5.3. Merkezi yönetim birimlerini tanıyarak bu birimleri temel görevleriyle ilişkilendirir.</p> <p>5.4. Demokratik yönetim birimlerindeki yetki ile ulusal egemenlik arasındaki ilişkiyi açıklar.</p> <p>5.5. Ulusal Egemenlik ve bağımsızlık sembollerine değeri verir.</p>	<p>6. 1. Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır.</p> <p>6. 2. Değişik dönem ve kültürlerde demokratik yönetimin anlayışının tarihsel gelişimini tartışır</p> <p>6. 3. Demokratik yönetimlerde yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı, din ve vicdan özgürlüğü ile düşünce özgürlüğüne sahip olunması gerektiğini savunur</p> <p>6. 4. Tarihsel belgelerden yola çıkarak insan haklarının gelişim sürecini analiz eder.</p> <p>6. 5. Türk tarihinde kadının konumu ile ilgili örnekleri, kadın haklarının gelişimi açısından yorumlar.</p>	<p>7. 1. Tarihsel süreçte Türk devletlerinde yönetim şekli ve egemenlik anlayışındaki değişim ve sürekliliği fark eder.</p> <p>7. 2. Anayasamızın 2. maddesinde yer alan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin nitelikleri ile ilgili uygulamalara toplum hayatından örnekler verir.</p> <p>7. 3. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin yönetim yapısını yasama, yürütme ve yargı kavramları çerçevesinde analiz eder.</p> <p>7. 4. Siyasal partilerin, sivil toplum örgütlerinin, medyanın ve bireylerin, gündemi ve yönetimin karar alma süreçlerini ne şekilde etkilediğini örnekler üzerinden tartışır.</p> <p>7. 5. İçinde bulunduğu eğitsel ve sosyal faaliyetlerde işleyen süreçleri</p>	<p>D2.Civ.1.6-8. Çeşitli hükümet ve sivil toplum örgütleri bağlamında vatandaşların, siyasi partilerin, çıkar gruplarının ve medyanın yetki ve sorumlulukları ayırır</p> <p>D2.Civ.2.6-8. Vatandaşların oynadığı belirli rolleri (Seçmenler, jüriler, vergi mükellefleri, silahlı kuvvetler mensupları, dilekçe sahipleri, protestocular ve mülk sahipleri gibi) açıklayabilir.</p> <p>D2.Civ.3.6-8. Anayasaların, yasaların, antlaşmaların ve uluslararası sözleşmelerin kökleri, amaçları ve etkilerini inceler.</p> <p>D2.Civ.4.6-8. Birleşik Devletlerde ve diğer ülkelerde hükümet, kamu görevlileri ve bürokrasisinin üç</p>	<p>D2.Civ.7.6-8. Okul ve toplum ortamlarında vatandaşlık erdemlerini ve demokratik ilkeleri uygulayın</p> <p>D2.Civ.8.6-8. Amerika Birleşik Devletleri'nin kuruluş belgelerinde yer alan fikirleri ve ilkeleri analiz edin ve sosyal ve politik sistemin asıl etkilendiğini açıklayın.</p> <p>D2.Civ.9.6-8. Çeşitli ortamlarda çok çeşitli gruplar tarafından kullanılan müzakereci süreçleri karşılaştırın.</p> <p>D2.Civ.10.6-8. İnsanlar, devlet içindeki ve sivil hayattaki sorunları ele aldıklarında kişisel çıkarların ve perspektiflerin, sivil erdemlerin ve demokratik ilkelerin ilişkisini açıklayın</p>	<p>D2.Civ.11.6-8. Yurttaşlık amaçlarının nasıl tasarlandığı konusunda, sınıfta, okulda, sivil toplumda yerel, eyalet ve ulusal hükümette kararlar alma prosedürleri arasında ayırım yapar.</p> <p>D2.Civ.12.6-8. Kamu sorunlarını çözmek için belirli kuralları ve yasaları (hem mevcut olan hem de önerilen) değerlendirin.</p> <p>D2.Civ.13.6-8. Birçok durumda kamu politikalarının amaçlarını, uygulamasını ve sonuçlarını analiz edebilir</p> <p>D2.Civ.14.6-8. Değişen toplumların tarihsel ve çağdaş varlıklarını kıyaslar ve ortak yararını teşvik eder.</p>

		demokrasinin ilkeleri açısından analiz eder.	dalının yetkilerini ve sınırlarını açıklayın. D2.Civ.5.6-8. ABD Anayasasına, devlet anayasalarına ve seçilen diğer hükümet sistemlerine atıfta bulunarak hükümetin kökenlerini, işlevlerini ve yapısını açıklayın. D2.Civ.6.6-8. İnsanların yaşamlarını şekillendiren siyasi, sivil ve ekonomik organizasyonların rollerini açıklayın.		
--	--	--	--	--	--

Tablo 1 incelendiğinde 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler Programı'nda yer alan "Güç, Yönetim ve Toplum" adlı öğrenme alanının; C3 çerçeve programında ise "Sivil ve Siyasi Kurumlar, Katılım ve Müzakere, Süreçler, Kurallar ve Kanunlar" adlı disiplin araçlarının Vatandaşlık Bilgisi ve Hukuk gibi sosyal bilim disiplinleri ile ilişkili olduğu görülmektedir. Ortaokul Sosyal Bilgiler Programı Vatandaşlık disiplini tek bir öğrenme alanı ile açıklamaya çalışırken, C3 Çerçeve programı üç farklı disiplin aracıyla Vatandaşlık disiplini açıklamaktadır. Genel olarak Ortaokul Sosyal Bilgiler Programındaki Güç, Yönetim ve Toplum öğrenme alanı "yasaların önemi, merkeze bağlı yönetim birimlerinin görevleri, ulusal egemenlik ve yönetim birimleri arasındaki ilişki, ulusal egemenlik sembolleri, demokrasi açısından farklı yönetim biçimleri, demokratik yönetim anlayışının tarihsel gelişimi, demokratik yönetimlerde kişiye tanınan haklar, insan haklarının tarihi gelişimi, kadının rolü, Türk devletlerindeki tarihi yönetim tarzları, anayasanın belli maddeleri, farklı örgütlerin (medya, sivil toplum vb.) yönetime etkisi, Türkiye Cumhuriyeti'nin yönetim yapısı" gibi konu ve kazanımlara değinirken; C3 Çerçeve programının da "toplumdaki bireylerin, sivil toplum örgütlerinin vb. yetki, sorumluk ve rollerine, anayasa-yasa-sözleşmelerin amacına, anayasanın hükümete verdiği görev ve sorunluluklara, bireyin bulunduğu toplumda vatandaşlık erdemlerini uygulamasına, Birleşik Devletlerin Kuruluş belgelerini anlama, bireysel çıkarların sivil erdem ve demokratik ilkelerle ilişkisi, yurttaşlık amaçlarının toplumun farklı kesimlerinde nasıl gerçekleştiğini anlama, kamu sorunlarını çözüme toplumsal kuralların önemi kamu politikalarını farklı açılardan inceleme ve değişik toplumların çağdaş varlıklarını kıyaslama" gibi konu ve kazanımlara değindiği görülmektedir.

Ortaokul Sosyal Bilgiler Programında Vatandaşlık konularının genelde tarihsel gelişmelerinin ele alındığı, içeriğin uygulamadan ziyade bilgi düzeyinde olduğu görülmektedir. C3 Çerçeve programında vatandaşlık konularının Birleşik Devletlerin Kuruluş belgeleri dikkate alınarak öğrenilmesine ve öğrenilenlerin müzakere edilerek toplumda uygulanmasına önem verildiği görülmektedir.

Tablo 2. Ortaokul sosyal bilgiler ve C3 çerçeve programı Ekonomi disiplini kazanımları

5., 6. ve 7. SINIF SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI		5. ve 6. SINIF SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI	C3 ÇERÇEVE PROGRAMI DİSİPLİN: EKONOMİ				
ÖĞRENME ALANI: ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM		ÖĞRENME ALANI: KÜRESEL BAĞLANTILAR	DİSİPLİN ARACI: EKONOMİ İLE İLGİLİ KARAR VERME	DİSİPLİN ARACI: DÖVİZ VE PİYASALAR	DİSİPLİN ARACI: ULUSAL EKONOMİ	DİSİPLİN ARACI: KÜRESEL EKONOMİ	
5.1. Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetleri fark eder.	6.1. Ülkeimizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetleri fark eder.	1. Üretimde ve yönetimde toprağın önemini tarihten örneklerle açıklar. 2. Kaynakların, ürünlerin ve ticaret yollarının devletlerin gelişmesinde ki önemine tarihten ve günümüzden örnekler verir 3. Tarihten örnekler vererek üretim teknolojisinin gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir. 4. Vakıfların çalışmalarına ve sosyal yaşamdaki rolüne tarihten ve günümüzden	5.2. Ülkeler arasında ekonomik alışveriş olduğunu fark eder. 5.3. Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır. 6. 1. Görsel materyalleri ve verileri kullanarak dünyada nüfus ve ekonomik faaliyetlerin dağılışının nedenleri hakkında çıkarımlarda bulunur. 6. 2. Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini, kaynaklar ve ihtiyaçlar açısından değerlendirir	D2.Eco.1.6-8. Ekonomik kararların bireylerin, işletmelerin ve toplumun refahını nasıl etkilediğini açıklayın. D2.Eco.2.6-8. Değişik gruplar ve toplumun tamamı için fayda ve maliyet açısından mevcut ekonomik konulardaki alternatif yaklaşımları veya çözümleri değerlendirin	D2.Eco.3.6-8. Alıcıların ve satıcıların ürün, işgücü ve finansal piyasalar daki rollerini açıklayın. D2.Eco.4.6-8. Piyasa ekonomisindeki yatırımların ve üreticilerin belirlenmesinde ekabetin rolünü açıklayın. D2.Eco.5.6-8. Paranın işlem masraflarını azaltarak	D2.Eco.10.6-8. Faiz oranlarındaki eğişimin borçlanma ve yatırım üzerindeki etkisini açıklayınız. D2.Eco.11.6-8. Ekonomideki işsizlik, enflasyon, toplam üretim, gelir ve ekonomik büyüme için uygun verileri kullanın. D2.Eco.12.6-8. Enflasyon, deflasyon ve işsizliğin farklı grupları nasıl etkilediğini açıklayın. D2.Eco.13.6-8. Üretim arttırık yaşam standart	D2.Eco.14.6-8. Ticarete karşılaşılan engelleri ve bu engellerin uluslararası ticareti nasıl etkilediğini açıklayın. D2.Eco.15.6-8. Ticaret politikalarının yararlarını ve maliyetlerini bireyler, işletmeler ve toplum için açıklayın.

<p>5.7. İş birliği yaparak üretime dayalı yeni fikirler geliştirir.</p>	<p>şlık sorumlu luğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur.</p> <p>4. Doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin insan yaşamına etkilerinin tartışır.</p> <p>5. Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişmesindeki rolünü değerlendirir.</p> <p>6. İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim, beceri ve kişilik özelliklerini araştırır. Tüm Kazanımlar</p>	<p>örnekler verir.</p> <p>5. Tarih boyunca Türklerde meslek edinme ve meslek etiği kazandırmada rol oynayan kurumları tanıtır.</p> <p>6. Eğitimin meslek edinme hedefini kavrayarak ilgi ve yetenekleri doğrultusunda meslek tercihlerine yönelik planlama yapar.</p>	<p>6. 3. Türk Cumhuriyetleri komşu ve diğer ülkelerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerimizi Atatürk'ün millî dış politika anlayışı açısından değerlendirir.</p> <p>6. 4. Ülkemizin diğer ülkelerle doğal afetlerde ve çevre sorunlarında dayanışma ve iş birliği içinde olmasının önemini fark eder.</p> <p>6. 5. Uluslararası kültür, sanat, fuar ve spor etkinliklerini toplumlar arası etkileşimdeki rolünü değerlendirir.</p>	<p>değiş tokuş işlemini kolaylaştırma yollarını açıklayın.</p> <p>D2.Eco. 6.6- 8.Arz ve talepteki değişikliklerin mal ve hizmetlerin fiyatında ve kalitesinde, işgücünde ve yabancı ülke para birimlerinde nasıl değişikliğe neden olduklarını açıkla.</p> <p>D2.Eco. 7.6- 8.Pazar ekonomisinde inovasyon ve girişimci liğin rolünü analiz edin.</p> <p>D2.Eco. 8.6-8.Dış fayda ve maliyetlerin piyasa sonuçlarını nasıl etkilediğini açıklayın.</p> <p>D2.Eco. 9.6- 8.Pazar ekonomisi</p>	<p>larınnedenart tığınıaçıklayın.</p>
---	--	---	--	---	---------------------------------------

					sinde şirketler, kâr amacı gütmeye n kuruluşla r ve işçi sendikal arı gibi kurumlar ın rollerini açıklayın .		
--	--	--	--	--	--	--	--

Tablo 2 incelendiğinde 5., 6., ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler Programı'nda yer alan "Üretim, Dağıtım ve Tüketim" adlı öğrenme alanı ile 5. ve 6. sınıf Küresel Bağlantılar öğrenme alanının; C3 Çerçeve programında ise "Ekonomi ile ilgili Karar Verme, Döviz ve Piyasalar, Ulusal Ekonomi ve Küresel Ekonomi" adlı disiplin araçlarının Ekonomi disiplini ile ilişkili olduğu görülmektedir. Ortaokul Sosyal Bilgiler Programı Ekonomi disiplini ile öğrenme alanı ile açıklamaya çalışırken, C3 Çerçeve programı dört farklı disiplin aracıyla Ekonomi disiplini açıklamaktadır. Genel olarak Ortaokul Sosyal Bilgiler Programındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanı ile Küresel Bağlantılar öğrenme alanı "yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetler, coğrafi özellikler ve ekonomik faaliyetler arasındaki ilişki, işbirliği yapmanın üretime katkısı, üretimde insan faktörü, ekonomik faaliyet ve meslek ilişkisi, ülke kaynakları ve ekonomik faaliyet arasındaki ilişki, vergi vermenin önemi, doğal kaynakları bilinçsiz kullanmanın sonuçları, nitelikli insan gücünün ekonomideki önemi, üretimde ve yönetimde toprağın önemi, ticaret yollarının ülke ekonomisine etkisini tarihten örnek vererek açıklama, üretim teknolojilerinin üretime etkisi, vakıfların önemi, meslek edinmenin tarihçesi, eğitim-meslek arasındaki ilişki, ülkeler arasındaki ekonomik alışveriş, ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerden iletişim ve ulaşım teknolojisi, ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkisi" gibi konu ve kazanımlara değinirken; C3 Çerçeve programının da "ekonomik karar vermenin toplum refahına etkisi, fayda ve maliyet açısından toplumun faydasına olan yaklaşımları gözden geçirme, alıcı ve satıcıların piyasadaki rolleri, piyasada rekabetin önemi, paranın değiş-tokuştaki önemi, arz ve talepteki değişikliklerin neden olduğu farklı durumlar, pazar ekonomisinde girişimciliğin önemi, pazar ekonomisinde şirketlerin, sendikaların önemi, faiz oranlarının borçlanma ve değişime etkisi, verileri ekonomik büyümede mantıklı kullanma, enflasyon ve deflasyonun farklı gruplara olan etkisi, üretimin yaşam standardına etkisi, ticarete karşılaşılan engellerin uluslararası ticareti engellemesi, ticaret politikalarının önemi" gibi konulara değindiği görülmektedir. Sosyal Bilgiler Programı, Ekonomi disiplini üretim, tüketim, dağıtım kavramları açısından ele alınırken, C3 Çerçeve programı ise bu disiplini döviz, piyasa, ulusal ekonomi, küresel ekonomi gibi daha geniş ve daha güncel kavramlarla ele almaktadır.

Tablo 3. Ortaokul sosyal bilgiler ve C3 çerçeve programı Coğrafya disiplini kazanımları

5., 6. ve 7. SINIF SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI			C3 ÇERÇEVE PROGRAMI DİSİPLİN: COĞRAFYA			
ÖĞRENME ALANI: İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER			DİSİPLİN ARACI: COĞRAFİ TASARIMLAR: DÜNYANIN MEKANSAL GÖRÜNTÜLERİ	DİSİPLİN ARACI: İNSAN ÇEVRE ETKİLEŞİMİ: YERLER, BÖLGELER VE KÜLTÜR	DİSİPLİN ARACI: İNSAN NÜFUSU: MEKANSAL YAPILAR VE HAREKETLER	DİSİPLİN ARACI: KÜRESEL İLETİŞİM: MEKANSAL YAPILARIN DEĞİŞİMİ
1. Türkiye'nin kabartma haritası üzerinde, yaşadığı bölgenin yüzey şekillerini genel olarak tanımlar.	1. Farklı ölçeklerde çizilmiş haritalardan yararlanarak ölçek değiştiğinde haritanın değişen özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	1. Görsel materyaller ve verilerden yararlanarak Türkiye'de nüfusun dağılımının neden ve sonuçlarını tartışır.	D2.Geo.1.6-8. Kültürel ve çevresel özelliklerin uzamsal örüntülerini göstermek ve açıklamak için haritalar oluşturur. D2.Geo.2.6-8. Yerlerin ve bölgelerin konumları ile bunların çevresel özelliklerinde meydana gelen değişiklikler arasındaki ilişkileri açıklamak için haritalar, uydu görüntüleri, fotoğraflar ve diğer sembollerini kullanır. D2.Geo.3.6-8. Farklı çevresel ve kültürel özelliklerin uzamsal unsurlarını göstermek ve analiz etmek için kağıt tabanlı ve elektronik haritalama ve grafikleme tekniklerini kullanır	D2.Geo.4.6-8. Kültürel kalıpların ve ekonomik kararların hem yakın hem de uzak yerler de yaşayan insanların günlük yaşarlarını ve çevrelerini nasıl etilediğini açıklayın. D2.Geo.5.6-8. Hem diğer yerlere benzemesini hem de diğer yerlerden farklı olmasını sağlayan kültürel ve çevresel özelliklerin kombinasyonlarını analiz edebilecek D2.Geo.6.6-8. Mekânların ve bölgelerin fiziksel ve insani özelliklerinin insan kimliğine ve kültürüne nasıl bağlı olduğunu açıkla.	D2.Geo.7.8. Ulaştırma ve iletişim teknolojisindeki değişikliklerin, insan yerleşimleri arasındaki uzamsal bağlantıları nasıl etkilediğini ve fikrî ve kültürel uygulamaların yayılmasına olan etkilerini açıkla. D2.Geo.8.6-8. İnsanlar ve çevreler arasındaki ilişkiyi analiz edin, yerleşme ve göçün mekansal örneklerle ilişkisini analiz edin. D2.Geo.9.6-8. Uzun vadeli insan kaynaklı çevresel değişikliği inçatışın maveşbirliğinin mekansal örneklerle ilişkisini analiz edin.	D2.Geo.10.6-8. Dünyanın çeşitli bölgelerinde çevresel özelliklerin çeşitlilik durumlarını analiz edin. D2.Geo.11.6-8. Mekânların çevresel özellikleri ile malların üretimi arasındaki ilişkinin dünya ticaretinin mekansal desenlerini nasıl etkilediğini açıklayın. D2.Geo.12.6-8. Nüfus dağılım modellerindeki küresel değişikliklerin, belirli yerlerde arazi kullanımındaki değişiklikleri nasıl etkilediğini açıklayın.
2. Yaşadığı bölgede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıkla.	2. Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.	2. Tablo ve grafiklerden yararlanarak, ülkemiz nüfusunun özellikleri ile ilgili verileri yorumla.				
3. Yaşadığı bölgedeki insanların yoğun olarak yaşadıkları yerlerle coğrafi ilişkileridir.	3. Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	3. Eğitim ve çalışma hakkının kullanılmasını devlet ve vatandaşın bu konudaki sorumluluklarını ilişkilendirir.				
4. Yaşadığı bölgedeki insanların doğal ortamı değiştirme ve ondan yararlanma şekillerine kanıtlar gösterir.	4. Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye'de görülen iklim türlerinin özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	4. Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.				
5. Yaşadığı bölgede görülen bir afet ile bölgenin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.	5. Yaşadığı bölgede görülen bir afet ile bölgenin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.	5. Yerleşme ve seyahat özgürlüğünü açıkla.				
6. Kültürümüzün sözlü ve						

<p>yazılı öğelerinden yola çıkarak, doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklendirir.</p> <p>7. Yaşadığı bölgede görülen doğal afetlerin zararlarını artıran insan faaliyetlerini fark eder.</p>	<p>5. Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye'deki iklim tiplerinin dağılımında, konumun ve yeryüzü şekillerinin rolünü açıklar.</p> <p>6. Örnek incelemeler yoluyla tarih öncesindeki ilk yerleşmelerden günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.</p> <p>7. Anadolu ve Mezopotamya'da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile sosyal yapıları arasındaki etkileşimi fark eder.</p>					
--	---	--	--	--	--	--

Tablo 3 incelendiğinde 5., 6., ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler Programı'nda yer alan "İnsanlar, Yerler ve Çevreler" adlı öğrenme alanını; C3 Çerçeve programında ise "Coğrafi Tasarımlar: Dünyanın Mekânsal Görüntüleri, İnsan Çevre Etkileşimi: Yerler, Bölgeler ve Kültür, İnsan Nüfusu: Mekânsal Yapılar ve Hareketler, Küresel İletişim: Mekânsal Yapıların Değişimi" adlı disiplin araçlarının Coğrafya disiplini ile ilişkili olduğu görülmektedir. Ortaokul Sosyal Bilgiler Programı Coğrafya disiplini ile ilişkili öğrenme alanı ile açıklamaya çalışırken, C3 Çerçeve programı dört farklı disiplin aracıyla Coğrafya disiplini açıklamaktadır. Genel olarak Ortaokul Sosyal Bilgiler Programındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanı "kabartma haritasında yüzey şekillerini tanıma, iklimin insan faaliyetine etkisi, yaşanan yer ve coğrafi özellikler arasındaki ilişki, doğal ortamı değiştirme, doğal afet ve yaşanan bölge ilişkisi, doğal afetlerin toplum yaşamı üzerindeki etkisi, insan faaliyetlerinin doğal afete etkisi, iklim tiplerinin dağılımında yeryüzü şekillerinin etkisi, Anadolu ve Mezopotamya'da yaşamış yerleşmiş medeniyetlerin yerleşme ve ekonomik faaliyetleri, coğrafi konum, Türkiye'de görülen iklim türleri, Türkiye'de nüfusunun dağılışı, göç ve nedenleri, yerleşme ve seyahat özgürlüğü" gibi konu ve kazanımlara değinirken; C3 Çerçeve programının da "harita oluşturma, bölgelerin konumları arasındaki farkları harita veya uydu görüntüleri ile ortaya koyma, kağıt yada elektronik tabanlı harita kullanma, kültürün ve ekonominin

yaşanılan yere etkisi, yerleri bir birinden ayıran kültürel unsurların analizi, ulaşım ve iletişim teknolojisindeki değişimin insan yerleşmelerine etkisi, yaşanılan yerin göçe etkisi, dünyanın farklı bölgelerindeki çeşitliliğin analizi, nüfus ve arazi arasındaki ilişki” gibi konu ve kazanımlara değindiği görülmektedir. C3 Çerçeve programının Coğrafya disiplini daha geniş bir bakış açısıyla ele aldığı görülmektedir. Bu programın Ortaokul Sosyal Bilgiler Programına kıyasla daha çok uygulama etkinliklerine ve teknolojik kullanımına yer verdiği görülmektedir. Ayrıca, Sosyal Bilgiler Programı’nda Coğrafya kazanımlarının aktarılmasında yakından uzağa ilkesinin etkisi açıkça verilirken, C3 Çerçeve programında kazanımların aktarımında yakından uzağa ilkesine pek uyulmadığı görülmektedir.

Tablo 4. Ortaokul sosyal bilgiler ve C3 çerçeve programı Tarih disiplini kazanımları

5., 6. ve 7. SINIF SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI			C3 ÇERÇEVE PROGRAMI DİSİPLİN: TARİH			
ÖĞRENME ALANI: KÜLTÜR VE MİRAS			DİSİPLİN ARACI: DEĞİŞİKLİK, SÜREKLİLİK VE BAĞLAM	DİSİPLİN ARACI: BAKIŞ AÇILARI	DİSİPLİN ARACI: TARİHİ KAYNAKLAR VE KANITLAR	DİSİPLİN ARACI: NEDENLER VE KANITLAMA
1. Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihi mekânları, nesnelere ve yapıları tanır. 2. Ülkemizin çeşitli yerlerindeki kültürel özelliklere örnekler verir. 3. Ülkemizin çeşitli yerleri ile kendi çevresinin kültürel özelliklerini benzerlikler ve farklılıklar açısından karşılaştırır. 4. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki önemini açıklar. 5. Kanıt kullanarak	1. Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur. 2. Orta Asya ilk Türk devletlerinin kültürel özellikleriyle yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir. 3. Günümüz Türk Silahlı Kuvvetlerini ilk Türk devletlerinin ordusu ile ilişkilendirerek, Türk Silahlı Kuvvetlerinin önemini ve görevlerini kavrar.	1. Türkiye Selçukluları döneminde Türklerin siyasal mücadeleleri ve kültürel faaliyetlerinin Anadolu'nun Türkleşme sürecine katkılarını değerlendirir. 2. Kanıtlara dayanarak Osmanlı Devleti'nin siyasi gücü olarak ortaya çıkışını etkileyen faktörleri açıklar. 3. Osmanlı Devleti'nin fetih ve mücadelelerini, Osmanlı'da ticaretin ve denizlerin önemi açısından değerlendirir 4. Osmanlı toplumunda hoşgörü ve birlikte yaşama fikrinin önemine dayalı kanıtlar gösterir 5. Şehir incelemesi yoluyla, Türk kültür, sanat ve estetik anlayışındaki değişim ve	D2.His.1.6-8. Olaylar ve gelişmeler arasındaki bağlantıları daha geniş tarihsel bağlamlarda analiz edin. D2.His.2.6-8. Tarihi olaylar ve gelişmeler dizisini değerlendirin/veya süreklilik örneği olarak sınıflandırabilir. D2.His.3.6-8. Bireyler/gruplar ve onların şekillendirdikleri gelişmelerin niçin tarihsel olarak önemli olduğunu analiz etmek için onlar hakkında üretilen soruları kullanın	D2.His.4.6-8. Farklı tarihsel dönemlerde insanların bakış açılarını etkileyen çoklu faktörleri analiz edin. D2.His.5.6-8. İnsanların bakış açılarının zaman içinde nasıl ve neden değiştiğini açıklayın. D2.His.6.6-8. İnsanların bakış açılarının, oluşturdukları tarihsel kaynaklarda ne tür bilgilerin bulunması gerektiğine nasıl bir etkiye bulunduğunu analiz edin	D2.His.9.6-8. İkinci bir yorum yapmak amacıyla kullanılan tarihsel kaynak türlerini sınıflandırın. D2.His.10.6-8. Farklı tarihsel kaynaklardan toplanan kanıtlara dayanarak tarihsel kayıttaki olası sınırlamaları tespit edin. D2.His.11.6-8. Bu bilgilerin kolayca tespit edilemediği tarihsel kaynaklar için makul bir fail, tarih, menşei yeri	D2.His.14.6-8. Geçmişteki olayların ve gelişmelerin çoklu nedenlerini ve sonuçlarını açıklayın. D2.His.15.6-8. Geçmişteki olay ve gelişmelerin çeşitli nedenlerinin göreceli etkilerini değerlendirin. D2.His.16.6-8. Uygulanabilir kanıtları geçmişle ilgili tutarlı bir argüman haline getirin.

<p>Atatürk inkılaplarının öncesi ile sonrasındaki günlük yaşamı karşılaştırır 6. Atatürk inkılaplarıyla ilkelerini ilişkilendirir.</p>	<p>4. İpek Yolu'nun toplumlar arası siyasal, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü fark eder. 5. Görsel ve yazılı materyallerden yararlanarak İslamiyetin ortaya çıkışı ve yayılımını inceler. 6. Türklerin İslamiyeti kabulleri ile birlikte siyasal, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder. 7. Dönemin devlet adamları ve Türk büyüklerinin hayatından yararlanarak ilk Türk- İslam devletlerinin siyasal, sosyal ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur. 8. Örnek incelemeler yoluyla kutlama ve törenlerimizdeki uygulamaların kültürümüzü oluşturan unsurlarla ilişkisini değişim ve süreklilik açısından değerlendirir. 9. Orta Asya ilk Türk devletleri ve Türk-İslam devletlerinin Türk kültür,</p>	<p>sürekliliğe ilişkin kanıtlar gösterir 6. Osmanlı- Avrupa ilişkileri çerçevesinde kültür, sanat ve estetik anlayışındaki etkileşimi fark eder. 7. Seyahatnamelerden hareketle Türk kültürüne ait unsurları örneklendirir. 8. Osmanlı Devleti'nde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur.</p>			<p>ve hedef kitle sonucuna ulaşma adına diğer tarihsel kaynakları kullanır. D2.His.12.6-8. Daha fazla soruşturma alanını ve ek kaynakları belirlemek için bir çok tarihsel kaynak hakkında oluşturulan soruları kullanır. D2.His.13.6-8. Fail, tarih, menşe yeri, hedef kitle ve amaç gibi bilgilere dayalı bir tarihsel kaynağın uygunluğunu ve yararlılığını değerlendirir</p>	<p>D2.His.17.6-8. Çoklu ortamda bulunan ilgili ikincil tarihi eserlerdeki ana argümanları karşılaştırabilirsiniz</p>
--	--	---	--	--	--	---

	sanat ve estetik anlayışına katkılarına kanıtlar gösterir.					
--	--	--	--	--	--	--

Tablo 4 incelendiğinde 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı'nda yer alan "Kültür ve Miras" adlı öğrenme alanı ile; C3 Çerçeve Programında bulunan "Değişiklik, Süreklilik ve Bağlam; Bakış Açıları; Tarihi Kaynaklar ve Kanıtlar; Nedenler ve Kanıtlama" adlı disiplin araçlarının Tarih disiplini ile ilişkili olduğu görülmektedir. Ortaokul Sosyal Bilgiler Programı Tarih disiplini tek bir öğrenme alanı ile açıklamaya çalışırken, C3 Çerçeve programı dört farklı disiplin aracıyla Tarih disiplini açıklamaktadır. Genel olarak Ortaokul Sosyal Bilgiler Programı'ndaki Kültür ve Miras öğrenme alanında "çevresindeki doğal ve tarihi yapıtları tanıma, kültürel özelliklere örnek verme, farklı yerlerdeki kültürleri karşılaştırma, kültürel öğelerin insan yaşamına etkisi, Atatürk ilke ve inkılapları arasındaki ilişki, Orta Asya Türk Devletlerinin kültürel ve siyasi özellikleri, TSK'nın önemi, İpek Yolu, İslam'ın ortaya çıkışı, Türklerin İslamiyet'i kabulü, İlk Türk İslam Devletleri, Türkiye Selçukluları dönemi, Osmanlı Devletinin doğuşu, Osmanlıda ticaretin ve denizlerin önemi, Türk kültür sanat ve estetik ilişkisi, Seyahatname ve Türk kültürü ilişkisi, Osmanlıda ıslahat hareketleri" gibi konu ve kazanımlara değinilirken; C3 Çerçeve programında "tarihi olayları analiz ederek değişim kavramını anlama, farklı tarihi dönemlerdeki insanların bakış açılarını anlama, tarihsel kaynakların nasıl kullanılması gerektiğini bilme, tarihi kaynakları sınıflandırma, tarihsel kaynakların uygunluğunu değerlendirme, olayların çoklu nedenlerini ve sonuçlarını değerlendirme, tarihi argümanları karşılaştırma" gibi konu ve kazanımlara yer verildiği görülmektedir. Ortaokul Sosyal Bilgiler programında tarih konularının ezberle dayalı bilgiler içerdiği, tarihi anlama ve yorumlamaya dönük kazanımların çok az olduğu; C3 Çerçeve programında öğrencinin bir tarihçi gibi birinci veya ikinci kaynaklara ulaşması, kaynakları karşılaştırması, tarihi olayları nedensellik ilkesine göre değerlendirmesi, tarihi empati yapmaları gibi uygulamalı etkinliklerin yer aldığı görülmektedir.

IV. Tartışma ve Sonuç

Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda (5, 6 ve 7. Sınıf) Güç, Yönetim ve Toplum öğrenme alanı ile ilişkili kazanımların "yasaların önemi, merkeze bağlı yönetim birimlerinin görevleri, ulusal egemenlik ve yönetim birimleri arasındaki ilişki, ulusal egemenlik sembolleri, demokrasi açısından farklı yönetim biçimleri, demokratik yönetim anlayışının tarihsel gelişimi, demokratik yönetimlerde kişiye tanınan haklar, insan haklarının tarihi gelişimi, kadının rolü, Türk devletlerindeki tarihi yönetim tarzları, anayasanın belli maddeleri, farklı örgütlerin (medya, sivil toplum vb.) yönetime etkisi, Türkiye Cumhuriyeti'nin yönetim yapısı" gibi konularla ilişkili olduğu görülürken; C3 Çerçeve Programdaki Vatandaşlık disiplinine ait kazanımların "üretken bir sivil katılımın nasıl olması gerektiği, Amerikan demokrasi tarihinin kuruluşu, ilkeleri ve

temelleri ile ilgili bilgilere hakim olma, toplumsal problemlere bireysel veya işbirliği içinde değinme, sivil katılım yolu ile toplumu ve toplulukları koruma, hükümetin varoluş nedeninin kamusal sorunları çözmek olduğunu anlama, devlet ve yerel yönetimler hakkında bilgi sahibi olma, diğer ulusların sistemleri ve uygulamaları hakkında bir görüşe sahip olma, katılımı ve müzakere normunu yönlendiren yurttaşlık erdemlerine ve ilkelerine sıklıkla başvurma gibi konularla ilişkili olduğu görülmektedir. C3 Çerçeve programının, Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'na kıyasla Vatandaşlık disiplini daha geniş bir bakış açısı ile ele aldığı ve kazanımların içeriğinin *güncellik, uygulamaya dönüklük, hayatilik* gibi öğretim ilkeleri açısından daha kapsamlı olduğu görülmektedir. C3 Çerçeve programında birey anayasa temelli bir vatandaşlık bilgisi ile donatılmakta ve öğrendiklerini de yaşadığı toplumda pratik etme konusunda yönlendirilmektedir.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda Ekonomi disiplini genelde “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” adlı öğrenme alanı ile, kısmen de “Küresel Bağlantılar” adlı öğrenme alanı ile ilişkilidir. Bu öğrenme alanlarındaki kazanımların içeriği incelendiğinde “yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetler, coğrafi özellikler ve ekonomik faaliyetler arasındaki ilişki, işbirliği yapmanın üretime katkısı, üretimde insan faktörü, ekonomik faaliyet ve meslek ilişkisi, ülke kaynakları ve ekonomik faaliyet arasındaki ilişki, vergi vermenin önemi, doğal kaynakları bilinçsiz kullanmanın sonuçları, nitelikli insan gücünün ekonomideki önemi, üretimde ve yönetimde toprağın önemi, ticaret yollarının ülke ekonomisine etkisini tarihten örnek vererek açıklama, üretim teknolojilerinin üretime etkisi, vakıfların önemi, meslek edinmenin tarihçesi, eğitim-meslek arasındaki ilişki, ülkeler arasındaki ekonomik alışveriş, ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerden iletişim ve ulaşım teknolojisi, ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkisi” gibi konularla ilişkili olduğu görülmektedir. C3 Çerçeve programında Ekonomi öğrenimi ile ilgili kazanımlar “öğrencilere ekonomik düşünme için gerekli olan kavram ve araçları temin etme, öğrencilerin piyasadaki ve küresel pazar içindeki satıcı ve alıcı arasındaki etkileşimi, ulusal ekonominin işleyişini anlamasına yardımcı olur” gibi konularla ilişkilidir. Ayrıca, C3 Çerçeve programında, Ekonomi disiplini ile ilişkili alt boyutlarda “ekonomik karar verme ve ekonomik akıl yürütme” ile ilgili kazanımlar da yer almaktadır. Birey ekonomik karar verme ve ekonomik akıl yürütme ile ekonomik araçların ustaca nasıl kullanılması gerektiğini, insan sermayesi, arazi, yatırımlar, para, gelir, üretim, tüketim, vergiler ve devlet harcamaları ile ilgili güçlü bir bilgi birikimine sahip olur. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'na kıyasla C3 Çerçeve programında Ekonomi disiplininin daha geniş bir bakış açısıyla ele alındığı görülmektedir. Gündelik hayatta daha çok kullanılan, işlevselliği olan kazanımlar edindirilmeye çalışılmaktadır. Bu amaçla ekonomik karar verme ve ekonomik akıl yürütme gibi önemli becerilerin birey tarafından edinilmesine dönük kazanımlar içeriğe yansıtılmıştır.

Ortaokul Sosyal Bilgiler Programı'nda Coğrafya disiplini ile ilişkili olan öğrenme alanı “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” dir. Bu öğrenme alanındaki kazanımların “kabartma haritasında yüzey şekillerini tanıma, iklimin insan faaliyetine etkisi, yaşanılan yer ve coğrafi özellikler arasındaki ilişki, doğal ortamı değiştirme, doğal afet ve yaşanılan bölge ilişkisi, doğal afetlerin toplum yaşamı üzerindeki etkisi, insan faaliyetlerinin doğal afete

etkisi, iklim tiplerinin dağılımında yeryüzü şekillerinin etkisi, Anadolu ve Mezopotamya’da yaşamış yerleşmiş medeniyetlerin yerleşme ve ekonomik faaliyetleri, coğrafi konum, Türkiye’de görülen iklim türleri, Türkiye’de nüfusunun dağılışı, göç ve nedenleri, yerleşme ve seyahat özgürlüğü” gibi konularla ilişkili olduğu görülmektedir. C3 Çerçeve programında Coğrafya disiplini ile ilgili kazanımların en genel amacının bireye coğrafi sorgulama becerisi kazandırma olduğu görülmektedir. Kazanımlar içerik olarak bireyin dünyadaki konumlarını değerlendirme, dünyadaki çeşitli yerler ve kültürler hakkındaki meraklarını giderme, yeryüzünün fiziksel ve insan unsurlarını anlama, yeryüzü şekillerinin ve su kaynaklarının dağılımlarını yorumlama, siyasal sınırlardaki tarihi değişiklikleri açıklama, ekonomik aktivitelerin ve kültürlerin derin bilgisini anlamaya yöneliktir. Sosyal Bilgiler Öğretim Programına kıyasla C3 Çerçeve programının Coğrafya disiplinini daha geniş bir bakış açısı ile ele aldığı, kazanımların genel amacının bireye coğrafi sorgulama becerisini kazandırmak olduğu görülmektedir.

Ortaokul Sosyal Bilgiler Programı’nda Tarih disiplini ile ilişkili olan öğrenme alanı Kültür ve Miras” tır. Bu öğrenme alanı ile ilgili kazanımların “çevresindeki doğal ve tarihi yapıları tanıma, kültürel özelliklere örnek verme, farklı yerlerdeki kültürleri karşılaştırma, kültürel öğelerin insan yaşamına etkisi, Atatürk ilke ve inkılapları arasındaki ilişki, Orta Asya Türk Devletlerinin kültürel ve siyasi özellikleri, TSK’nın önemi, İpek Yolu, İslam’ın ortaya çıkışı, Türklerin İslamiyet’i kabulü, İlk Türk İslam Devletleri, Türkiye Selçukluları dönemi, Osmanlı Devletinin doğuşu, Osmanlıda ticaretin ve denizlerin önemi, Türk kültür sanat ve estetik ilişkisi, Seyahatname ve Türk kültürü ilişkisi, Osmanlıda ıslahat hareketleri” gibi konularla ilişkili olduğu görülmektedir. C3 Çerçeve programında, Tarih disiplini ile ilişkili alt boyutlarda “bir tarihçi gibi düşünme” becerisini bireye kazandırmayı amaçlayan kazanımlar yer almaktadır. Programda, değişim ve sürekliliği anlama ve değerlendirme, geçmiş hakkında argüman geliştirirken sorulara cevap verime, tarihsel kanıtları uygun bir şekilde kullanma, tarihi dönemlerin şartlarını anlamak için farklı türdeki tarihsel kaynakları saptama ve değerlendirme, yerelden küresele kadar uzanan coğrafi birimler içinde farklı bireylerin ve grupların bakış açılarını yorumlama, kronolojik akıl yürütme, tarihi olaylara inandırıcı açıklamalar geliştirme ve delilleri mantıklı bir şekilde yorumlama ile ilgili kazanımların olduğu görülmektedir. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’na kıyasla C3 Çerçeve programının Tarih disiplinini daha geniş bir bakış açısı ile ele aldığı, kazanımların genel amacının bireye tarihi düşünme becerisini kazandırılmak olduğu görülmektedir.

Kaynaklar

- Çatak, M. (2016). Sosyal Bilgiler Programlarının Tarihsel Gelişimi. Şimşek, S. (Ed), Sosyal Bilgiler Öğretimi. Ankara: Anı Yayıncılık
- Hancock B., Ockleford, E. & Windridge O., W. (2009). *An introduction to qualitative research*. Nottingham: The NIHR RDS for the East Midlands
- NCSS (2013). The College, Career, and Civic Life (C3) Framework for Social Studies State Standards: Guidance for Enhancing the Rigor of K-12 civics, economics,

geography, and history. MD: Silver Spring.. [Çevrim-içi: file:///C:/Users/Asus/Desktop/c3%20modeli/C3-Framework-for-Social-Studies.pdf], Erişim tarihi: 01.12.2016.

- Kayhan, E. ve Yıldırım, M. (2014). Türkiye ve Avrupa Birliği'ne Üye Bazı Ülkelerin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Eğitim Programlarının İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi Açısından İncelenmesi, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(3).
- Keskin, Y., & Keskin, S., C. B. (2011). Amerika birleşik devletleri. Öztürk, C. (Eds.), Farklı ülkelerin sosyal bilgiler öğretim programı (pp. 73–103). Ankara: Pegem Akademi
- Merey, Z., Kuş, Z. ve Karatekin, K. (2012). Türkiye ve ABD İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Değerler Eğitimi Açısından Karşılaştırılması, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (KUYEB), 12(2).
- Osmanoğlu, E., A. ve Yıldırım, G. (2013). Mısır ve Türkiye 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programları Karşılaştırması Comparison Of Egypts' And Turkeys' Sixth Class Social Studies Curriculum Program, Turkish Studies, 8(6)
- Öztürk, F., Z. ve Öztürk, T. (2013). Canadian Ontario Province Social Studies Curriculum and Its Comparison with the Turkish Studies Curriculum, Sosyal Bilimler Dergisi. 6(14)
- Patton, M. Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri. Bütün, M. ve Demir, S., B. (Çev. Ed.) Nitel araştırmanın doğası. Ankara: Pegem Akademi
- Safran, M. (2014). Sosyal bilgiler öğretime bakış. Tay, B. ve Öcal, A. C. (Eds.), Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi (pp. 2-16). Ankara: Pegem Akademi
- Socialstudies (30 Nisan 2017). Why do we need the C3 Framework? [Available online at: <http://www.socialstudies.org/c3/c3framework>], Erişim tarihi: 30 Nisan 2017
- Tay, B. ve Baş, M. (2015). 2009 ve 2015 Yılı hayat bilgisi dersi öğretim programlarının karşılaştırılması. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, X (II).
- Tay, B. ve Demir, S., B. (Çev.Ed.) Sosyal bilgiler öğretiminin ve öğreniminin geçmişi, bugünü ve geleceği. Ankara: Anı Yayıncılık
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin